

2. ЛАНДШАФТНА АРХІТЕКТУРА ТА ДИЗАЙН: ІСТОРІЯ І ПРАКТИКА

УДК 72.712

Доц. О.В. Ремешило-Рибчинська, канд. архітектури –
НУ "Львівська політехніка"

ПРИНЦИПИ РЕВАЛОРИЗАЦІЇ АРХІТЕКТУРНИХ АНСАМБЛІВ В ІСТОРИЧНОМУ ЛАНДШАФТІ

Охарактеризовано архітектурні ансамблі в історичному ландшафті як стилістичну та функціональну цілість. Принципи ревалоризації архітектурних ансамблів в історичному ландшафті подано в контексті розвитку територій України з метою розвитку її соціально-економічного та культурного потенціалу.

Ключові слова: архітектурні ансамблі, історичний ландшафт.

Assoc. prof. O.V. Remeshylo-Rybchynska NU "L'vivs'ka Politekhnik"

Principles of revalorization of architectural ensembles are in a historical landscape

The analysis of the forming of the architectural ensembles in historical landscape were passed and defined. The recommendations how to work up the main principles of revalorization were worked out.

Keywords: architectural ensemble, historical landscape.

Архітектурні ансамблі представлені в історичному ландшафті групами будівель, які об'єднані між собою стилістично та функціонально. Специфіка садово-паркового мистецтва як виду архітектурно-художньої творчості полягає в його синтетичному характері, поєднанні природи, архітектури, пластичних мистецтв у композиційно цілісний твір [1]. Невід'ємним складником кращих зразків архітектурних ансамблів історичних міст і резиденцій, кращих зразків мікрорайонів європейських просторів ХХ ст., видатну універсальну цінність з точки зору історії, мистецтва та науки становить нерозривний зв'язок архітектурних ансамблів із пейзажем. Тому саме на це повинні бути спрямовані всі роботи з ревалоризації.

В Україні теорія охорони і реставрації пам'яток передбачає, що поняття ревалоризація застосовують у містобудівному аспекті стосовно пам'яткових комплексів і ансамблів як один з підвидів діяльності у рамках реставраційно-містобудівних заходів (регенерації). Прийнято таке визначення поняття: ревалоризація – це сукупність науково обґрунтованих заходів зі збереження та відтворення історичної містобудівної структури і архітектурно-художньої цінності містобудівного комплексу [2]. У процесі ревалоризації архітектурних ансамблів важливо, надаючи нову функцію спорудам ансамблю, відновлювати їхні художні якості шляхом виконання робіт з реставрації їх екстер'єрів та реконструкції інтер'єрів, зберігаючи необхідну масу автентичної функціональної структури цілого ансамблю та його архітектурно-художнього образу в історичному ландшафті. Кінцевою метою ревалоризації архітектурних ансамблів в історичному ландшафті є підвищення архітектур-

но-художньої цінності історичного середовища поселень загалом. Потенціал культурної, суспільно-історичної, матеріальної цінності ревалоризованих архітектурних ансамблів в історичному ландшафті в межах області чи регіону, слугуватиме отриманню економічного ефекту від їх експлуатації в майбутньому, в умовах створення сучасної інфраструктури з метою розвитку індустрії туризму.

Варто активізувати увагу теоретиків та практиків ведення ревалоризаційних робіт на збереження "духу" та "символу" місця. Адже архітектурні ансамблі в історичному ландшафті необхідно розглядати як видатні зразки містобудівного мистецтва, яким слід давати художню оцінку образу місця [3].

Процеси здійснення ревалоризації архітектурних ансамблів передбачають також виконання робіт з реінтеграції, санації, реституції складників ансамблю; здійснення рекультивації, консервації та відновлення садово-паркових композицій та посадок; відтворення, відбудову, перебудову, реконструкцію, нове будівництво, консервацію, реставрацію, реставраційний ремонт просторової системи забудови. Адже дослідження об'єктів архітектурних ансамблів в історичному ландшафті в культурному, технологічному й історичному аспектах, враховуючи зміни значущості об'єктів у соціальному та фізичному контекстах, мають бути вичерпними [4].

Одним із важливих принципів ревалоризації архітектурних ансамблів в історичному ландшафті є його попередній науково-практичний аналіз з метою визначення: мети створення; специфіки функціонування; особливості об'ємно-просторового вирішення; визначення границь автентичності та ідентичності неповторного гармонійного "звучання" в історичному ландшафті.

Наступні етапи ревалоризації передбачають визначення *принципів*:

- пріоритету пам'яткоохоронних заходів, що означає дотримання визначених умов натурального дослідження пам'яток, їх інвентаризацію, визначення рівня мистецької цінності;
- забезпечення системності та структурної ієрархії в процесі виконання і погодження робіт. Ревалоризацію архітектурної спадщини повинні здійснювати виключно фахівці, які усвідомлюють неминучість змін і розвитку суспільства та глибоко шанують народні культурні традиції, що склалися історично. Саме їм надається право доповнити мету створення архітектурного ансамблю в конкретному історичному ландшафті та доповнити функції новими Програмами існування;
- дотримання цілісності, автономності й просторового взаємозв'язку. Виконання робіт з ревалоризації архітектурних ансамблів має базуватися на повазі до культурної спадщини і традиційного характеру об'єкта та його оточення. Потрібно, застосовуючи системний підхід у процесі дослідження об'єктів, толерантно реконструювати об'ємно-просторове та декоративне вирішення і вводити сучасні елементи реклами та дизайну;
- пріоритету пам'яткоохоронних засобів регулювання території. Доцільно враховувати об'єкти багатонаціональної традиційної культурної спадщини в системі архітектурних ансамблів у ландшафті цілого поселення, що розкриватиме характер цілого регіону;
- комплексної гармонізації архітектурного і природного середовища. Під час розроблення ревалоризаційних заходів потрібно враховувати органічне поєднання традиційної архітектурної спадщини, притаманній окремим архі-

тектурним ансамблям, з відповідним ландшафтом території. У процесі ревалоризації архітектурних ансамблів, де неодмінною складовою є історичні парки і культурні ландшафти, важливо дотримуватися постулату, що історія садівництва має свою постійну тяглість, є як і сад процесом, а не продуктом [5];

- прийнятності. Незважаючи на те, що ревалоризація архітектурних ансамблів передбачає надання окремим спорудам, площам та вулицям нових функцій, необхідно максимально дотримуватись збереження форми, конструкцій, матеріальної пластики споруд і організації простору.
- комфортності та контактності. Передбачаючи процеси, актуальні для соціально-економічного розквіту територій в майбутньому, зокрема на основі розвитку туризму, ревалоризація архітектурних ансамблів передбачає "дію". В архітектурних ансамблях це позначиться на зміні їх планувально-просторового вирішення у зв'язку із зміною побуту, звичаїв місцевого населення та туристів. Тому новим напрямком буде –забезпечення комфортних умов переміщення громадян та їх короткотермінового стаціонарного перебування в процесі "руху". Це стосується, зокрема, нових технологій автопереміщення і паркування і т.ін.
- збереження місцевого "духу". Це стосується збереження легенд, переказів про особливості місцевості, де знаходиться архітектурний ансамбль, як його архітектурно-художнього образу загалом.

Для охорони автентики та ідентичності архітектурних ансамблів в історичному ландшафті потрібно під час визначення відповідних охоронних зон територій в генпланах міст та сільських поселень, передбачати:

- регламентацію сучасної навколишньої забудови;
- детальне розроблення проектів охорони відповідних краєвидів.

З-поміж ефективних запобіжних заходів збереження краси та історично усталеного характеру краєвидів, де домінантою є архітектурні ансамблі історичних міст, резиденцій і т.ін., важливо визначати відповідні території, передусім у генеральних планах міст та сільських поселень, з подальшим опрацюванням регламентації навколишньої забудови та детальним розробленням проектів охорони відповідних краєвидів [6].

Адже тільки через любов до рідних краєвидів, культурної спадщини, архітектурних ансамблів в історичних ландшафтах відбувається самоіндентифікація особистості, що лягає в основу формування патріотизму. Тоді доля батьківської території стає долею кожної людини, що сприятиме розквіту держави [7].

Література

1. Родічкін І., Родічкіна О. Сад і культура України // Поезія українського парку. – К. : Вид-во "Хроніка 2000", 2001. – 798 с. – С. 48-49.
2. Бевз М.В. Методологічні основи регенерації заповідних архітектурних комплексів історичних міст (на прикладі Західної України) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра арх. – Харків : ХДТУБА, 2004. – 18 с.
3. Ходорковський Ю. До питання про визначення художньої цінності історичної забудови міст // Архітектурна спадщина України. Маловивчені проблеми історії архітектури та містобудування / під ред. В. Тимофієнка. – К., 1994. – 262 с. – С. 241-246.
4. Кодекс етичних принципів охорони й реставрації пам'яток ансамблів та визначних міст (Коломбо, 1993) // Охорона культурної спадщини : зб. Міжнар. документів. – К. : АртЕк, 202. – 134 с. – С. 88-89.

5. **Hobhouse Penelope.** Historia ogrodow. – London-Warszawa : Arkady, 2002. – 468 s. – S. 11-12.

6. **Прибєга Л.В.** Коментар до Рекомендації ЮНЕСКО про збереження краси і характеру пейзажів та місцевостей // Праці науково-дослідного ін-ту пам'яткоохоронних досліджень. – К. : АртЕк, 2007. – 303 с. – С. 66-67.

7. **Remeszylo-Rybczynska Oresta** Krajobraz kulturowy Ukrainy. Aktualny stan I problemy // Przyroda I miasto. – Warszawa : Wyd.SGGW, 2007. – 364 s. – S. 53-54.

УДК 712 (58.006)

Доц. Л.П. Казімірова, канд. біол. наук – Хмельницький національний університет

БОТАНІЧНИЙ САД ХМЕЛЬНИЦЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ В ЛАНДШАФТНІЙ АРХІТЕКТУРІ МІСТА

Показано історію становлення і розвитку ботанічного саду Хмельницького національного університету, ландшафтно-архітектурне планування території, шляхи формування колекційного фонду, місце в ландшафтній архітектурі міста Хмельницького.

Ключові слова: ботанічний сад Хмельницького національного університету, ландшафтно-архітектурне планування території, колекційний фонд.

Assoc. prof. L.P. Kazimirova – Khmel'nyts'kiy national university

Botanical garden of Khmel'nyts'kiy national university is in the landscape architecture of city

History of becoming and development is shown in the botanical garden of Khmel'nyts'kiy national university, landscape architectural planning of territory, ways of forming collection fund, place in landscape architecture of Khmel'nyts'kiy City.

Keywords: botanical garden of the Khmel'nyts'kiy national university, landscape architectural planning of territory, collection fund.

Хмельницький національний університет – навчальний заклад IV рівня акредитації, де підготовку майбутніх фахівців здійснюють 6 інститутів, до складу яких входять 14 факультетів, що забезпечують навчання за 3 напрямками освітньо-кваліфікаційної підготовки. Сьогодні за 45 спеціальностями навчається понад 14700 студентів, зокрема на денній формі близько 7000 осіб, заочній і дистанцій – 7700. Навчальний процес забезпечують 860 осіб професорсько-викладацького складу, з них 70 докторів наук, професорів, понад 400 кандидатів наук, доцентів [1].

Місто Хмельницький лежить на 49°24'27" півн. ш. та 26°57'42" сх. д. і розташоване у Городоцько-Хмельницькому фізико-географічному районі Північноподільської області Українського Полісся в зоні мішаних лісів.

Територія Хмельницької області розташована на західному схилі Українського щита південно-західної частини Східноєвропейської (Руської) платформи. Місто Хмельницький знаходиться на Верхньобузькій височині, у Вовчко-Бужоцькому геоморфологічному районі в групі ландшафтів центрально-подільського підтипу лісового типу подільських ландшафтів. Для цього району характерний водний (флювіальний) тип рельєфу – тут майже немає рівнинних місцевостей, він горбисто-балковий [2].